FUB

REMISSVAR

2022-10-17

Handläggare: Julia Henriksson

Socialdepartementet

Diarienummer S2022/02803

Remiss – Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB, SOU 2022:31

Riksförbundet FUB *är en intresseorganisation som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning (IF) ska kunna leva ett gott liv. Vi är cirka 25 000 medlemmar i 150 lokalföreningar runt om i landet. Personer med IF och deras anhöriga är medlemmar i FUB liksom många andra som delar vår grundsyn.*

Sammanfattning

Riksförbundet FUB instämmer till stor del i utredningens analys och beskrivningar av situationen för många föräldrar till barn med funktionsnedsättningar. Riksförbundet välkomnar även de förslag som innebär förtydliganden och utvecklande av rätten till tillfällig föräldrapenning.

Riksförbundet FUB avstyrker däremot de förslag som på olika sätt begränsar rätten till tillfällig föräldrapenning. Riksförbundet FUB efterlyser dessutom förslag som täpper till hål i lagstiftningen för att möjliggöra adekvat stöd till föräldrar till hemmaboende unga vuxna med funktionsnedsättning som avslutat gymnasiet och inte klarar sig på egen hand vid sjukdom.

Barns rätt till kommunikation, delaktighet och självbestämmande

Fungerande kommunikation är en förutsättning för lärande. För att kunna delta i undervisningen och få förutsättningar att nå skolans mål behöver eleven en miljö där omgivningen anpassar kommunikationen efter behoven.

För många barn med intellektuell funktionsnedsättning spelar föräldrarna en viktig roll i möjligheten att utöva sin rätt till kommunikation i skolan. Föräldrarnas information är ingång för skolans personal att lära sig att kommunicera med eleven.

TEL VXL: 08-508 866 00 / FAX: 08-508 866 66 / ORG.NR: 80 20 06-1704
BESÖK: Industrivägen 7, Solna / POST: Box 1181, 171 23 Solna
MEJL: fub@fub.se / WEBB: www.fub.se

Detta förutsätter att föräldrarna kan vara med i skolan och träffa personalen, inte bara vid inskolning. Individuella kommunikationslösningar tar tid och utvecklas ständigt. En fungerande kommunikation kan också omkullkastas av förändringar i skolmiljön.

Det kan handla om förändrade rutiner i skolan eller ny personal, vilket tyvärr inte är ovanligt med tanke på personalomsättningen i grund- och gymnasiesärskolan. Förändringar kan ha stor negativ påverkan på en elevs kommunikation och ofta krävs föräldrarnas närvaro för att bygga upp relationen till ny personal och få till en fungerande kommunikation efter förändringen.

Fungerande kommunikation är en förutsättning för självbestämmande och delaktighet. Det innebär att föräldrarna ofta har en avgörande roll i elevens möjlighet till självständighet. Föräldrarna behöver kunna finnas till hand för att möjliggöra en fungerande kommunikation mellan skolpersonal och elev genom hela skoltiden.

Rätten till delaktighet och självbestämmande innebär också en rätt att inte behöva vara med i situationer som är väldigt stressande och som man inte förstår. Barn och unga med funktionsnedsättning ska inte behöva vara med i alla kontakter med myndigheter, skola, kurator och sjukvård. Föräldrar behöver kunna få tillfällig föräldrapenning för situationer som är relaterade till barnet utan att barnet är med under mötet.

Med hänsyn till ovanstående rättigheter och principen om barnets bästa avstyrker Riksförbundet FUB följande utredningsförslag:

8.4 kontaktdagar slopas

8.5 Tillfällig föräldrapenning ska lämnas under sammantaget 40 dagar.

Utredningen föreslår att kontaktdagar för barn som omfattas av LSS tas bort. Samtidigt föreslås en minskning av förmånstiden från 120 dagar till 40 dagar per barn och år. Därutöver ska tillfällig föräldrapenning även lämnas för tid, som det finns underlag till stöd för förälderns behov av att avstå från förvärvsarbete av skäl som kan ge rätt till ersättning. En sådan reglering innebär ökad administration för föräldrar till barn med omfattande behov, som redan i dag lägger mycket tid på myndighetskontakter och samordning.

Även om utredningen lämnar förslag på att rätten till tillfällig föräldrapenning i viss mån ska omfatta fler situationer än i dag, kommer inte samtliga behov som i dag ingår i rätten till kontaktdagar täckas upp av de nya reglerna.

Livsvillkor för föräldrar till barn med funktionsnedsättningar

Liksom utredningen och regeringen anser Riksförbundet FUB att regelverket för VAB behöver uppdateras och förenklas. Syftet med tillfällig föräldrapenning är att bidra till att föräldrar ska kunna kombinera arbete med föräldraskap.

Många föräldrar till barn med funktionsnedsättning och mammor i synnerhet lever i en ekonomiskt utsatt position. [1] Föräldrar tvingas avstå förvärvsarbete när dagarna med tillfällig föräldrapenning tar slut eller upphör på grund av ungdomens ålder.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning avsätter mycket tid och resurser för samordning av kontakter, utbildning, information och administration. Det är i stor utsträckning mammorna som bär ansvaret. Socialförsäkringsstatistik visar att mammor till barn med funktionsnedsättning är sjukskrivna eller har sjukersättning i större utsträckning än övriga mammor.[2]

Med hänsyn till ovanstående avstyrker Riksförbundet FUB följande utredningsförslag:

8.10 Tillfällig föräldrapenning för barn och unga som har fyllt 12 men inte 21 år

9.9 Förkortad tid för ansökan.

Utredningen föreslår att den övre åldersgränsen för tillfällig föräldrapenning ska sänkas från 23 år till 21 år. En del elever med funktionsnedsättning går anpassad gymnasieskola fram till 23 års ålder. Riksförbundet FUB anser att föräldrar till unga vuxna med intellektuell funktionsnedsättning behöver ha möjlighet till tillfällig föräldrapenning under hela skolgången, dvs. även anpassad gymnasieskola (gymnasiesärskola).

Riksförbundet FUB anser att dagens regelverk med en tremånaders tidsfrist ska gälla även fortsättningsvis. Som beskrivet ovan har många föräldrar till barn med funktionsnedsättning många och omfattande kontakter med olika myndigheter, det behöver finnas marginaler i processen för att det ska finnas en rimlig möjlighet att ordna med intyg och ansökan.

Behov av stöd till föräldrar till hemmavarande vuxna barn med funktionsnedsättning

Riksförbundet FUB vill även lyfta behovet av ersättning för föräldrar till vuxna barn som bor

[1] Föräldrar till barn med funktionsnedsättning, Myndigheten för delaktighets studie, 2017 (Uppdaterad september 2022)
[2] Anhöriga som kombinerar förvärvsarbete och anhörigomsorg, NKA Kunskapsöversikt 2016:3

kvar i föräldrahemmet, ofta beroende på att de inte har kunnat flytta till en bostad enligt LSS, då det är stor brist på dessa bostäder i många kommuner. Det handlar framför allt om unga vuxna med måttlig intellektuell funktionsnedsättning som på grund av sin funktionsnedsättning inte kan vara ensamma vid sjukdom och som inte har möjlighet att få personlig assistans. Då det inte finns någon statlig ersättning som fyller detta behov tvingas föräldrar, som inte har möjlighet att arbeta hemifrån, att antingen ta ut semester, obetald ledighet eller sjukskriva sig själva.

För Riksförbundet FUB

Christina Heilborn

Förbundssekreterare

Riksförbundet FUB